



Kurt Vonnegut  
Tšempionide eine  
ehk hüvasti,  
sinine esmaspäev

Inglise keelest tõlkinud Valda Raud

Originaali tiitel:

**Kurt Vonnegut**

**BREAKFAST OF CHAMPIONS**

Vintage 2000

Copyright © 1973 by **Kurt Vonnegut**

This translation published by arrangement with Dell,  
an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC

Toimetanud **Tiina Randus** ja **Piret Klaus**

Kujundanud **Asko Künnap**

Trükitud AS **Pakett** trükikojas

ISBN 978-9949-85-457-8

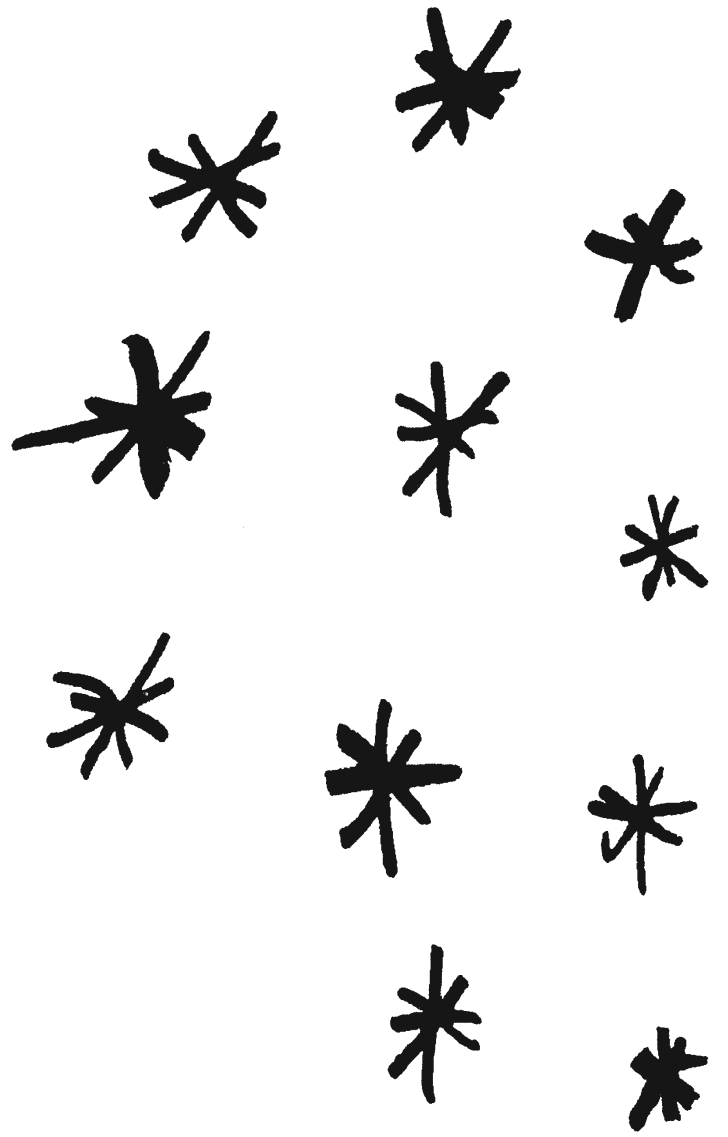
Esmatrükk eesti keeles: Eesti Raamat 1978

Tõlge eesti keelde © **Valda Raud** ja **Tänapäev**, 2003

[www.tnp.ee](http://www.tnp.ee)



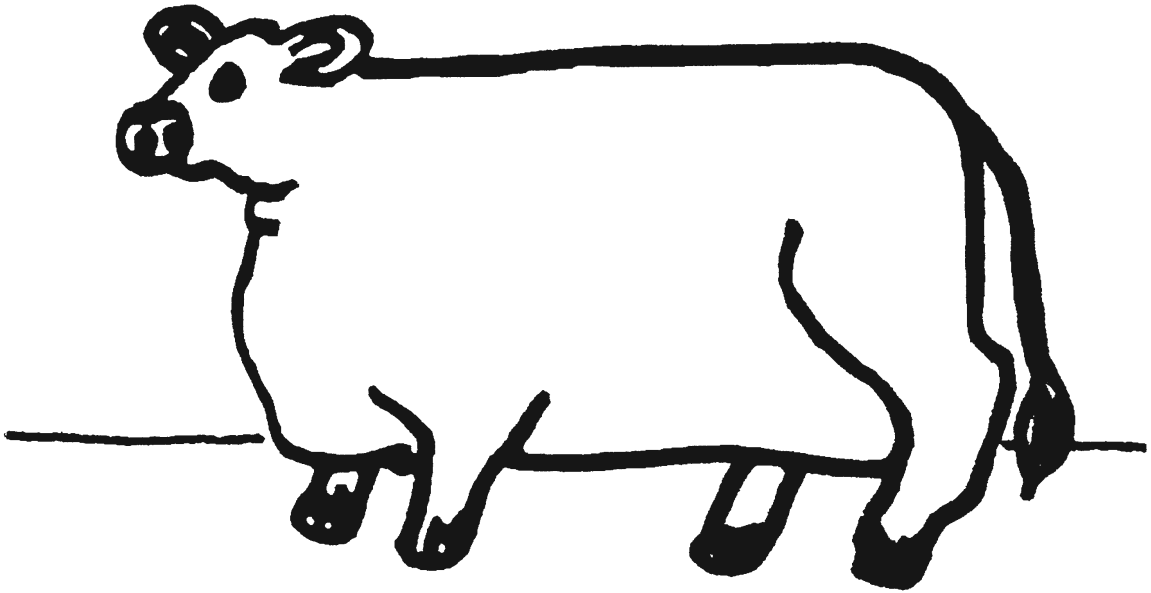








**HÜVASTI,  
SININE  
EŠMASPÄEV!**







Phoebe Hurty mälestuseks,  
kes mind suure kriisi päevil  
Indianapolises lohutas

*Katsub ta mind läbi – ma väljun sellest nagu kuld!*  
Iobi raamat



## SISSEJUHATUS

Väljend „Tšempionide eine” on firma General Mills registreeritud kaubamärk, mida nad kasutavad müsli pakendil. Kasutades sedasama väljendit käesoleva raamatu pealkirjana, ei taha ma vihjata seotusele General Millsiga ega nende poolsele sponsorlusele, samuti ei kavatse ma nende väärt tooteid maha teha.

11

Phoebe Hurty, kellele see raamat on pühendatud, ei ole enam elavate kirjas, nagu öeldakse. Kui ma temaga suure kriisi lõpuaastail tutvusin, oli ta lesk ja elas Indianapolises. Mina olin kuueteistkümne ringis. Tema oli umbes neljakümnene.

Ta oli rikas, kuid oli kõik oma täisea argipäevad tööl käinud ja tegi seda ka nüüd. Ta kirjutas arukas-naljakaid nõuandeid armuvaluveeru jaoks Indianapolise Timesile, heale ajalehele, mis nüüd on välja surnud.

Välja surnud.

Ka koostas ta reklaamtekste William H. Blocki kaubamajale, mis tänapäevani ühes minu isa projekteeritud hoones edukalt tegutseb. Näiteks kirjutas ta kord suvelõpu väljamüügiks õlgkübarate reklaami: „Nii odava hinna eest võite neid kas või läbi hobuse lasta ja siis roose väetada.”

Phoebe Hurty palkas mu teismeliste valmisrõivaid reklaamivaid tekste välja mõtlema. Rõivaid, mida ma kiitsin, pidin ise ka kandma. See oli osa mu tööst. Ja ma sõbrunesin Phoebe kahe pojaga, kes olid minuga ühevanused. Käisin ilmast ilma nende pool kodus.

Phoebe lõõpis julgelt minuga ja oma poegade ja ning ka meie tütarlastega, kui me neid majja tõime. Ta oli vaimukas. Ta oli hingekosutav. Ta õpetas meid oma vestluses pilama mitte ainult seksi, vaid ka Ameerika ajalugu, kuulsaid kangelasi, rikkuse jaotust, koolielu ja kõike muud.

Praegu teeningi endale sellega elatist, et pilan, kus aga saan. See kukub mul kohmakalt välja, kuigi püüan ihust-hingest jäljendada Phoebe Hurty nõtkelt võluvat pila. Siiski tundub mulle, et suure kriisi meeleolude tõttu oli see tookord lihtsam kui praegu. Ta uskus, mida tollal uskusid nii paljud ameeriklased: et kui saabub hüvang, on kogu rahvas õnnelik, õiglane ja arukas.

12

Nüüd ma ei kuule enam kunagi sõna hüvang. Tollal oli see paradiisi sünonüümiks. Ja Phoebe Hurty oli võimeline uskuma, et tema poolt soovitatud pilamine aitab seda Ameerika paradiisi luua.

Tänapäeval on seda laadi pilamine moes. Ainult et uude Ameerika paradiisi ei usu küll enam keegi. Phoebe Hurtyst tunnen ma igatahes puudust.

Mis puutub selles raamatus väljendatud kahtlustesse, et inimolendid on robotid, on masinad, siis võetagu arvesse, et minu poisipõlves võis Indianapolise südalinnas ja tsirkusepubliku hulgas pahatihti näha inimesi, peamiselt mehi, kes põdesid süüfilise viimast staadiumi, nn *locomotor ataxia*'t.

Nood inimesed kubisesid väikseist lihasööjaist korgitsaist, mis olid silmale nähtavad ainult mikroskoobi läbi. Ohvrite selgroolülid olid nagu kokku keevitatud, kui korgitsad olid liha nende vahelt läbi närinud. Süfiliitikud näisid kohutavalt väarikatena – selg sirge, pilk ainiti ette suunatud.

Kord nägin ühte neist seismas kõnniteel Meridian Streeti ja Washington Streeti nurgal rippkella all, mis oli minu isa kujundatud. Kohalik rahvas kutsus seda kohta „A m e e r i k a t e e l a h k m e k s”.

Seal „Ameerika teelahkmel” murdis süfiliitik pead, kuidas veenda oma jalgu kõnniteelt maha astuma ja teda üle Washington Streeti kandma. Ta võbises kergelt, nagu töötaks tema sees vabakäigul väike mootor. Mehe probleem seisnes selles: tema ajusid, kust tulid käsud jalgadele, õgised parajasti korgitsad. Juhtmetel, mis pidid käsud edasi andma, kas puudus isolatsioon või olid need päris läbi näritud. Vahepealsed lülitid olid kas lahti või kinni paagatanud.

Mees näis väga vana raugana, kuigi oli ehk ainult kolmekümneaastane. Ta mõtles ja mõtles. Ja siis ta põtkas kaks korda jalaga nagu balletitrupi tantsijatar.

Tookord, poisipõlves, tundus see mees mulle tõesti masinana.

13

Lisaks kaldun ma inimesi nägema kui tohutuid kummist katseanumaid, milles pulbitsevad keemilised reaktsioonid. Poisikesena nägin ma paljusid kilpnäärmehaigeid. Neid nägi ka Pontiacide edasimüüja Dwayne Hoover, kes on selle raamatu peategelane. Neil õnnetuil maalastel oli kilpnääre niivõrd punsunud, nagu vohaks neil kurgus suvikõrvitsapüree.

Nagu selgus, tulnuks neil, et elada normaalset elu, võtta päevas sisse vähem kui miljonid untsi joodi.

Minu oma ema laostas oma ajusid kemikaalidega, mis pidid aitama tal uinuda.

Kui minul tuju süngeks läheb, neelan alla väikese tableti ja olen kohe jälle rõõmsam.

Ja nõnda edasi.

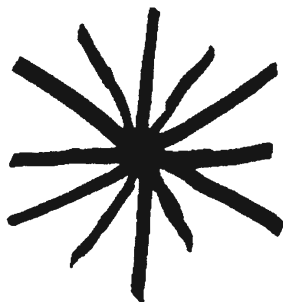
Nii et kui loon mõnele romaanile tegelast, on mul suur kiusatus öelda, et ta on selline, nagu ta on, kas oma rikkis juhtmete tõttu või kemikaalide tõttu, millest ta teatud päeval mikroskoopilise annuse alla neelas või neelamata jättis.

Mida ma siis ka ise oma käesolevast raamatust arvan? Sant tunne on, nagu alati omaenda teoste puhul. Minu sõber Knox Burger ütles kunagi üht tüütult igavat raamatut lugedes: „Just nagu Philboyd Studge’i kirjutatud.” Ka mina tundun endale Philboyd Studge’ina, kui panen kirja, mida olen nähtavasti programmeeritud kirja panema.

See raamat on mu viiekümnenda sünnipäeva kink iseendale. Mul on tunne, nagu ületaksin ma katuseharja – olles ühest katusepoolest üle roninud.

Olen programmeeritud viiekümneseks saades käituma lapsikult – solvama tähetäpelist plagu, kritseldama viltpliiatsiga natside lippu, urruauku ja mõndagi muud. Et teil oleks kujutlust minu poolt sellele raamatule tehtud illustratsioonide küpsusastmest, joonistan urruaugu:

14



Mul on vist nõuks rookida oma pea tühjaks kogu pahnast, mis seal sees – urruaukudest, lippudest, aluspüksikestest. Jah, selles raamatus on pilt ka aluspüksikestest. Ühtlasi heidan kõrvale oma teistes raamatutes esinevaid tegelasi. Aitab juba nukuteatri tegemisest.

Mul on vist nõuks rookida oma pea niisama tühjaks, nagu see oli siis, kui ma viiskümmend aastat tagasi siia rikutud plaanidele sündisin.

Mul on kuri kahtlus, et sedasama peaks tegema enamik valgeid ameeriklasi ja need mittevalged ameeriklased, kes püüavad valgeid ameeriklasi matkida. Igatahes asjad, mida teised inimesed on toppinud minu pähe, ei sobi omavahel hästi kokku,

nad on tihti kasutatud ja näotud, neil puudub õige kooskõla ja ka õige suhe eluga, nagu see väljaspool minu pead tegelikult ole-  
mas on.

Minu ajudes puudub kultuur ja inimlik harmoonia. Ilma kul-  
tuurita ei saa ma enam edasi elada.

Niisiis on see raamat kõnnitee, kuhu ma loobin üle õla pahna ja  
prahti, rännates ajas tagasi üheteistkümnenda novembrini aastal  
tuhat üheksasada kakskümmend kaks.

Oma tagaspiditeekonnal jõuan ma aega, kus üheteistkümnenda  
november, juhuslikult minu sünnipäev, oli püha päev, mida  
nimetati vaherahupäevaks. Kui ma olin poisike ja kui  
Dwayne Hoover oli poisike, tähistasid kõigi Esimesest maail-  
masõjast osavõtnud rahvaste kõik liikmed vaikusega vahera-  
hupäeva üheteistkümnenda tunni üheteistkümnendat minutit,  
vaherahupäev aga oli üheteistkümnenda kuu üheteistkümnenda  
päev.

15

Sellel minutil tuhande üheksasaja kaheksateistkümnenda  
aastal lakkasid miljonid ja miljonid inimolendid üksteist  
tapmast. Olen kõnelnud vanade meestega, kes olid sel minu-  
til lahinguväljal. Nii või teisiti kinnitasid nad mulle kõik, et see  
äkiline vaikus oli jumala enda hää. Nii et meie hulgas on veel  
inimesi, kes mäletavad, kuidas jumal inimkonnaga selget keelt  
kõneles.

Vaherahupäev oli nüüd muudetud veteranide päevaks.  
Vaherahupäev oli püha. Veteranide päev seda ei ole.

Niisiis heidan ma veteranide päeva üle õla. Vaherahupäeva  
hoian alles. Ma ei taha ära visata ühtki püha asja.

Mis veel on püha? Oh, näiteks „Romeo ja Julia“.

Ja veel kogu muusika on püha.

– Philboyd Studge